

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ

2017 оны 10 дугаар сар

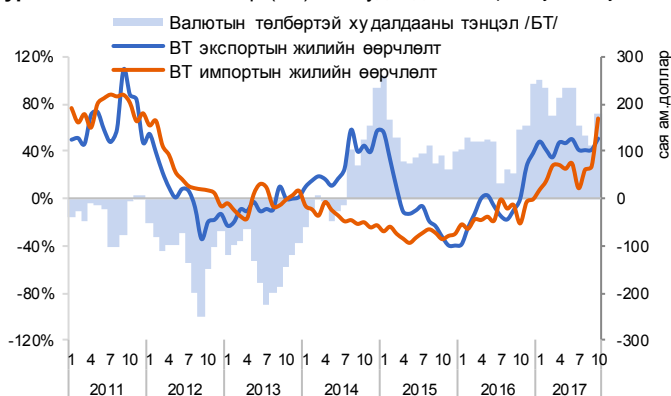
Ерөнхий тойм: Энэ оны эхний 10 сарын гүйцэтгэлээр гадаад худалдааны нийт бараа эргэлтийн хэмжээ өнгөрсөн оны мөн үеэс 34%-иар буюу 2,225 сая ам.доллараар өсч, 8,719 сая ам.долларт хүрсэн. Үүнд экспорт 39%-иар буюу 1,463 сая ам.доллараар, импорт 28%-иар буюу 762 сая ам.доллараар тус тус өссөн нь нөлөөлжээ. Тайлант хугацаанд экспортын дүн импортын дүнгээс 1,659 сая ам.доллараар давснаар гадаад худалдааны тэнцэл ашигтай гарч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 701 сая ам.доллараар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

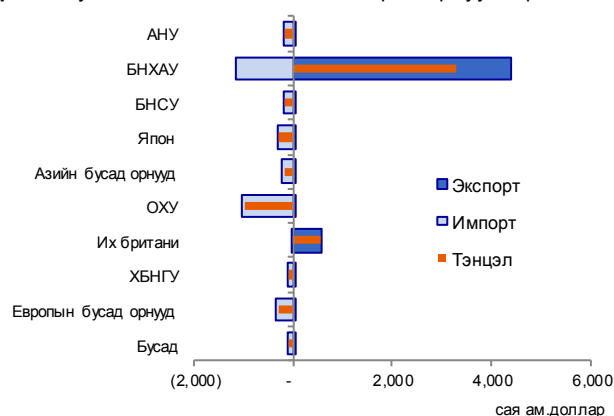
Төрөл	Жилээр			Өөрчлөлт				Эхний 10 сар			Өөрчлөлт			
	2014	2015	2016	2015/2014		2016/2015		2015	2016	2017	2016/2015		2017/2016	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	11,011	8,467	8,274	(2,544)	-23.1%	(192)	-2.3%	7,090	6,494	8,719	(596)	-8%	2,225	34.3%
Экспорт	5,774	4,669	4,916	(1,105)	-19.1%	247	5.3%	3,927	3,726	5,189	(201)	-5%	1,463	39%
Импорт	5,237	3,798	3,358	(1,439)	-27.5%	(439)	-11.6%	3,163	2,768	3,530	(395)	-12%	761.9	28%
Тэнцэл	538	872	1,558	334		686	78.7%	763	957	1,659	194	25%	701	73%

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл 2017 оны эхний 10 сарын гүйцэтгэлээр 1,804 сая ам.долларын ашигтай гарч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 781 сая ам.доллараар өссөн байна.

Зураг 1. Валютын төлбөр (ВТ)-тэй худалдаа /3 сарын гулсах дундаж/

Зураг 2. Худалдааны тэнцэл, голлох түнш орнуудаар

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 64% буюу 5,543 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 12% буюу 1,066 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай хийжээ. БНХАУ-тай хийсэн худалдаа өнгөрсөн оны мөн үеэс 41%-иар, ОХУ-тай хийсэн худалдаа 46%-иар тус тус өссөн байна.

Зураг 3. Худалдааны нөхцөлийн индекс /3 сарын гулсах дундаж/

Гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс тайлант хугацааны эцэст өмнөх оны мөн үеэс 31%-иар, өмнөх сараас 0.3%-иар тус тус өсөн 1.68-д хүрлээ. Тайлант сард хөрөнгө оруулалт болон хэрэглээний барааны импортын үнэ өссөн хэдий ч зэс болон ялуун нүүрсний үнэ давж өссөнөөр худалдааны нөхцөл өмнөх сараас сайжирсан байна.

Экспорт 2017 оны эхний 10 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 39%-иар буюу 1,463 сая ам.доллараар өсөв. Уул уурхайн түүхий эдийн экспортын өсөлт нь нийт экспортыг 38 нэгж хувиар, уул уурхайгаас бусад төрлийн экспорт нь нийт экспортыг 1.1 нэгж хувиар өсөхөд нөлөөлөв. Уул уурхайн түүхий эдийн нийт экспортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 3.4 нэгж хувиар өссөн бол аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний эзлэх хувь 2.5 нэгж хувиар буурсан байна.

Хүснэгт 3. Экспортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2015			2016			2017			Δ (2016/2015)			Δ (2017/2016)			
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²	
1. Уул уурхай		3,433	87%		3,169	85%		4,592	88%		(264)	-8%	-7%	1,423	45%	38%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	1,205	1,890	48%	1,321	1,393	37%	1,204	1,302	25%	(496)	-26%	-13%	(91)	-7%	-2%	
1.2. Чулуун нүүрс	11,542	468	12%	18,557	605	16%	28,143	1,911	37%	138	29%	4%	1,306	216%	35%	
1.3. Боловсруулаагүй нефть	6,618	328	9%	6,564	269	7%	6,308	306	6%	(59)	-18%	-2%	38	14%	1%	
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	3,975	187	5%	5,332	209	6%	5,030	261	5%	22	12%	1%	51	24%	1%	
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	9,474	357	9%	10,955	445	12%	12,589	515	10%	88	25%	2%	70	16%	2%	
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	83	100	3%	106	117	3%	101	151	3%	17	17%	0%	34	29%	1%	
1.7. Жонш, лейцит, нефелинт	232	55	1%	207	50	1%	245	63	1%	(4)	-8%	0%	13	26%	0%	
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	4	25	1%	4	20	1%	6	32	1%	(5)	-20%	0%	12	60%	0%	
1.9. Гянтболдын хүдэр, баяжмал	1	12	0%	1	9	0%	1	7	0%	(3)	-26%	0%	(2)	-25%	0%	
1.10. Мөнгө /тонн/	54	10	0%	79	34	1%	0	1	0%	24	1%	1%	(33)	-98%	-1%	
1.11. Бусад	48	1	0%	75	17	0%	307	44	1%	16	1092%	0%	27	1%	1%	
2. Мал аж, ахуй		293	7%		270	7%		336	6%		(23)	-8%	-1%	66	24%	1.8%
2.1. Амьд мал, малын мах	3	9	0%	5	12	0%	19	36	1%	3	31%	0%	25	212%	1%	
2.2. Арьс, шир	262	26	1%	134	19	1%	248	19	0%	(7)	-28%	0%	(1)	-3%	0%	
2.3. Малын өлөн гэдэс	0	7	0%	0	5	0%	0	5	0%	(3)	-34%	0%	0	5%	0%	
2.4. Ноолуур	6	233	6%	6	214	6%	7	251	5%	(19)	-8%	0%	37	17%	1%	
2.5. Ноос, бусад үс, хялгас	11	17	0%	14	19	1%	15	23	0%	2	14%	0%	4	19%	0%	
2.6. Бусад	0	1	0%	0	1	0%	1	2	0%	1	149%	0%	1	65%	0%	
3. Газар тариалан		22	1%		16	0%		12	0%		(6)	-27%	0%	(4)	-25%	-0.1%
4. Аж үйлдвэрлэл		177	5%		270	7%		248	5%		93	52%	2%	(22)	-8%	-0.6%
4.1. Хүнс	3	17	0%	5	27	1%	16	68	1%	11	64%	0%	41	151%	1%	
4.2. Ноолууран эдлэл	1	21	1%	1	21	1%	1	27	1%	0	1%	0%	6	29%	0%	
4.3. Бусад хувац, гутал, эдлэл	1	8	0%	1	11	0%	2	13	0%	4	46%	0%	2	13%	0%	
4.4. Уул уурхай	31	69	2%	25	70	2%	30	91	2%	1	2%	0%	21	30%	1%	
4.5. Цахилгаан, электрон бараа	0	2	0%	0	4	0%	0	1	0%	2	101%	0%	(4)	-81%	0%	
4.6. Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	1	56	1%	1	129	3%	1	42	1%	73	131%	2%	(87)	-67%	-2%	
4.7. Бусад	168	5	0%	190	7	0%	300	6	0%	2	37%	0%	(1)	-18%	0%	
5. Бусад		2	0%		1	0%		1	0%		(1)	-63%	0%	0	4%	0.0%
Нийт дүн		3,927		3,726			5,189			(201)	-5%		1,463	39%		

%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 4. Экспортын өөрчлөлт, 2017 он

Төрөл	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
1. Уул уурхай	601.8	42%	821.4	58%	1,423	45%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	(126.5)	139%	35.7	-39%	(90.8)	-7%
1.2. Чулуун нүүрс	650.9	50%	654.8	50%	1,306	216%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	(12.4)	-33%	50.0	133%	38	14%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	(15.7)	-31%	66.9	131%	51.3	24%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	66.8	96%	3.0	4%	69.8	16%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	(7.7)	-23%	41.3	123%	33.6	29%
1.7. Жонш, лейцит, нефелинт	9.9	75%	3.3	25%	13.2	26%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	6.4	54%	5.4	46%	11.8	60%
1.11. Бусад	33.0	124%	(6.4)	-24%	26.6	0%
2. Мал аж, ахуй	65.0	99%	0.7	1%	66	24%
2.2. Арьс, шир	8.5	-1357%	(9.1)	1457%	(0.6)	-3%
2.4. Ноолуур	26.8	72%	10.3	28%	37.0	17%
3. Газар тариалан	(1.1)	27%	(2.9)	73%	(4.0)	-25%
4. Аж үйлдвэрлэл	82.7	-379%	(104.6)	479%	(22)	-8%
5. Бусад	0.1	242%	(0.0)	-142%	0.0	4%
Нийт дүн	749	51%	715	49%	1,463	39%

2017 оны эхний 10 сарын гүйцэтгэл нь экспортын гадаад худалдаа тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалж 749 сая ам.доллараар, үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж 715 сая ам.доллараар өссөн байна. Уул уурхайн түүхий эдийн экспорт нүүрсний экспортын биет хэмжээ, үнэ өссөнөөс шалтгаалж 1,423 сая ам.доллараар өссөн байна. Харин мал аж, ахуйн түүхий эдийн экспорт үнэ, тоо хэмжээний аль аль нь нэмэгдсэнээс шалтгаалж 66 сая ам.доллараар өсчээ. Аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээ өссөн хэдий ч үнэ буурсанаас шалтгаалж 22 сая ам.доллараар буурсан байна.

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм

Зураг 4. Дэлхийн зах зээл дээрх уул уурхайн түүхий эдийн үнэ

Дэлхийн зах зээл дээрх 1 унц алтны дундаж үнэ 2017 оны 10 дугаар сард 1,282 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1%-иар өссөн, харин өнгөрсөн сараас 3%-иар буурсан байна. “А” зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн дундаж үнэ тайлант сард харгалзан 6,461, 79 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад зэс 37%-иар, төмрийн хүдэр 34%-иар тус тус өссөн, өнгөрсөн сараас зэс 2% буурсан, төмрийн хүдэр 11%-иар өссөн байна. Чулуун нүүрсний экспортын хилийн үнэ 10 дугаар сард 71 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 76%-иар өссөн бол өмнөх сараас 6%-иар тус тус өссөн байна.

Импорт 2017 оны эхний 10 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 28%-иар буюу 762 сая ам.доллараар өссөн. Импортын өсөлтийг ерөнхий ангилалаар задалж үзвэл хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний өсөлт 14 нэгж хувийг, нефтийн бүтээгдэхүүний өсөлт 9 нэгж хувийг, хэрэглээний бүтээгдэхүүний өсөлт 3 нэгж хувийг тус тус тайлбарлаж байна. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний нийт импортод эзлэх жин өнгөрсөн оны мөн үеэс 5 нэгж хувиар буурсан бол нефтийн бүтээгдэхүүний жин 5 нэгж хувиар өсчээ.

Хүснэгт 5. Импортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2015			2016			2017			Δ (2016/2015)			Δ (2017/2016)		
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн		907	29%		956	35%		1,050	30%	49	5%	2%	94	10%	3%
Түргэн эдэлгээтэй	703	523	17%	688	522	19%	697	594	17%	(1)	0%	0%	72	14%	3%
Хүнс	305	358	11%	321	360	13%	316	412	12%	2	0%	0%	52	14%	2%
Эм, тэриа	2	61	2%	2	74	3%	2	77	2%	13	22%	0%	3	4%	0%
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	396	103	3%	365	87	3%	378	105	3%	(16)	-15%	-1%	17	20%	1%
Удаан эдэлгээтэй	147	384	12%	108	434	16%	179	456	13%	50	13%	2%	22	5%	1%
Гутал, хувцас, цүнх	35	42	1%	39	43	2%	58	51	1%	1	3%	0%	8	19%	0%
Гэр ахуйн цах.хэрэгсэл ба төвөг	65	75	2%	21	80	3%	66	73	2%	5	7%	0%	(7)	-9%	0%
Авто машин, түүний сэлбэг хэрэгсэл	1	213	7%	1	261	9%	1	277	8%	47	22%	2%	16	6%	1%
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	46	54	2%	48	50	2%	54	55	2%	(4)	-8%	0%	5	9%	0%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн		1,220	39%		981	35%		1,358	38%	(239)	-20%	-8%	376	38%	14%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	15	628	20%	13	574	21%	22	846	24%	(54)	-9%	-2%	272	47%	10%
Суудлаас бусад тээврийн хэрэгсэл, эд анги	1	94	3%	1	197	7%	1	247	7%	103	110%	3%	50	26%	2%
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	15	534	17%	12	377	14%	22	599	17%	(157)	-29%	-5%	221	59%	8%
Барилгын материал	1,568	429	14%	638	250	9%	542	370	10%	(179)	-42%	-6%	120	48%	4%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	69	163	5%	46	157	6%	52	142	4%	(6)	-4%	0%	(15)	-10%	-1%
Аж үйлдвэрлэлийн орц		428	14%		426	15%		454	13%	(2)	0%	0%	27	6%	1%
Хүнсний орц	38	24	1%	185	51	2%	35	16	0%	27	115%	1%	(34)	-68%	-1%
Химийн бүтээгдэхүүн	105	75	2%	98	68	2%	155	89	3%	(7)	-9%	0%	21	31%	1%
Даавуу, утас, арьс, савхин эдлэл	15	13	0%	21	15	1%	38	18	1%	3	21%	0%	3	19%	0%
Цахилгаан эрчим хүч	1	106	3%	1	102	4%	2	111	3%	(4)	-4%	0%	10	10%	0%
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	0	1	0%	1	1	0%	1	1	0%	0	42%	0%	(1)	-57%	0%
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтай	663	211	7%	640	190	7%	695	218	6%	(21)	-10%	-1%	28	15%	1%
Нефтийн бүтээгдэхүүн		931	19%		817	14%		1,171	66%	(187)	-32%	-6%	263	66%	9%
Дизель түлш	529	310	10%	413	184	7%	676	351	10%	(126)	-41%	-4%	167	90%	6%
АИ-92, АИ-95	295	192	6%	264	129	5%	313	185	5%	(63)	-33%	-2%	56	43%	2%
А-80 болон бусад	107	86	3%	140	87	3%	183	128	4%	2	2%	0%	40	46%	1%
Бусад		17	1%		9	0%		132	6%	(16)	0%	0%	1	0%	0%
Нийт дүн		3,163		2,768			3,530		(395)	-12%		762	28%		

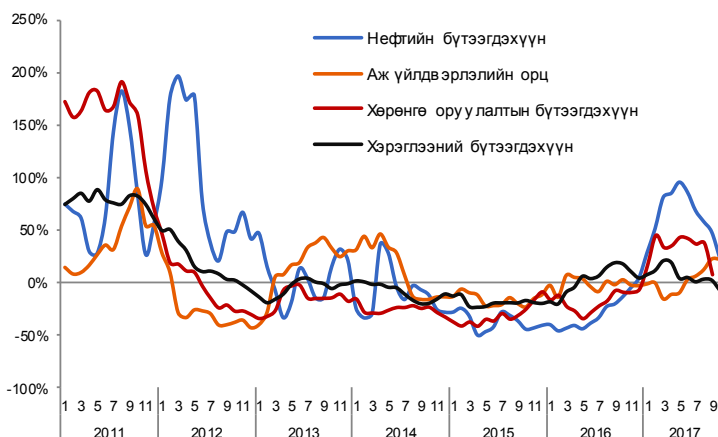
%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 6. Импортын өөрчлөлт, 2017 он

Төрөл*	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо хэмжээний өөрчлөлт	%	Үнийн өөрчлөлт	%	Нийт өөрчлөлт	%
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	115.9	123%	(21.9)	-23%	94.0	10%
Түргэн эдэлгээтэй	14.6	20%	57.2	80%	71.9	14%
Удаан эдэлгээтэй	101.2	458%	(79.1)	-358%	22.1	5%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	397.2	106%	(20.8)	-6%	376	38%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	340.9	125%	(69.1)	-25%	271.7	47%
Барилгын материал	67.5	56%	52.2	44%	119.8	48%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	(11.2)	74%	(3.9)	26%	(15.1)	-10%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	25.4		1.7		27.1	6%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	195.4	74%	67.5	26%	262.9	66%
Дизель түлш	136.5	82%	30.1	18%	166.6	90%
АИ-92, АИ-95	28.9	52%	27.1	48%	56.0	43%
А-80 болон бусад	30.0	74%	10.4	26%	40.4	46%
Бусад	5.6	400%	(4.2)	-300%	1.4	0%
Нийт дүн	739.5	97%	22.4	3%	762	28%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд баатдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

Зураг 5. Импортын бүтээгдэхүүний жилийн өсөлт /3 сарын гулсах дундаж/

2017 оны эхний 10 сарын гүйцэтгэлээр импорт нь тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалаж 739 сая ам.доллараар өссөн бол үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж 22 сая ам.доллараар тус тус өсчээ. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт нь тоо хэмжээ нэмэгдсэнээс шалтгаалж 94 сая ам.доллараар өсчээ. Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт 38%-иар өссөн нь уг бүлгийн импортын тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалсан байна.

Харин нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хэмжээ 66%-иар өсчээ. Нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хилийн үнэ 2017 оны 10 дугаар сарын байдлаар тонн тутамд 617 ам.доллар байв.